

עטרת שלום

עלון שבועי שיע"י מוסדות קאמנוא בארה"ק, רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
בנטיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
פרשת בלק

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בס"ד, עש"ק פרשת בלק
ו' תמוז תשע"א - שנה ב' גליון ע"ח

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

הרה"ג מוצ"ש	ר"ת	ירושלים
7:13	8:30	9:05
7:28	8:32	9:02
8:11	9:19	9:51
8:29	9:40	10:12

נא לשמור על קדושת הגליון

וַיְרֵא בַלֶּק בֶּן צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֻמּוֹת. וַיַּגֵּד מוֹצָאֵם מִפְּנֵי הָעַם מֵאֵד כִּי רַב הוּא וַיִּקְחַן מוֹצָאֵם מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר מוֹצָאֵם אֶל זַקְנֵי מְדִינַת עֵמֶת יִלְחָכּוּ הִקְהַל אֶת כָּל סְבִיבֹתֵינוּ בְּלַחֵךְ הַשּׁוֹר אֶת יֶרֶק הַשְּׂדֵה וּבַלֶּק בֶּן צְפּוֹר מָלַךְ לְמוֹצָאֵם בְּעַת הַהוּא (כב ב-ד).

ר"ב בנ"י שם ע"ב ושם מ"ה באחורים, היינו שבני ישראל יתקנו ע"י שם מ"ה פגם המחשבה בחינת שם ע"ב. ולכן ויקח מוצא מפני בני ישראל רצה להשתדל שלא יהיה הקץ הגאולה.

וזהו אמרו ועתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו בדוקא לשון 'הקהל' לרמוז שבני ישראל יקהלו ויקבצו כל הניצוצין, ואז לא יהיה להם אחיזה בהם.

ולכן אמר 'כלחך השור' כי מבואר בפע"ח (שער עולם העשיה פ"ד) שי"א פעם שם מ"ה עם י"א הכוללים בנ"י שו"ר. היינו שהם יתקנו את י"א בחינות שצריכים לתקן כמבואר בארוכה בעץ חיים (שער שבידת הכלים פ"ב) עיי"ש. את ירק השדה יר"ק הוא אותיות קר"י, שבני ישראל היו צריכים לתקן, ובלק רצה למנוע מהם. וגם ירק בנ"י ש"י בחינת שי עולמות, שהוא השכר לשומר ומתקן את הניצו"ק כידוע (פע"ח קר"ש על המטה פ"א).

ובאמת רואים בסוף הפרשה, שהצליח בלעם ע"י עצתו לקלקל בחינת המחשבה, כמו שכתוב ויחל העם לזנות אל בנות מואב (כה א), ולכן בא פנחס לתקן בחזרה בחינת מחשבה, ולכן כתוב אצל פנחס 'הנני נתן לו את בריתי שלום' (שם יב) כתיב 'שלום' בוא"ו קמיעא, שהוא יו"ד בחינת מחשבה, שתיקנו ע"י 'שקנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל'.

(רעוא דרעיון תשס"א לפ"ק)

היה בפומיה ועיניה, בלק חיליה ותוקפיה הוה בעובדא דידין.

ועוד מבואר שם על מה שאמרו חז"ל (במ"ד יד לד) ולא קם עוד נביא כמשה וכו' אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם. הענין הוא כמו שמושה מן הדעת העליון, כן הוא בלעם ממש, לכן היה אומר 'יודע דעת עליון, כי לפי ששורשו משם, לכן היה יודע דעת עליון, ושניהם היו משורש הבל עיי"ש.

וזהו אמרו 'ירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמרי' היינו שאע"פ שמבואר בחז"ל (במ"ד כ יח) שבלק היה בעל קסמים ובעל נחש יותר מבלעם. אבל בגלל שראה בלק שבני ישראל כבר תיקנו את אלו הניצוצות מאדה"ר מבחינת 'עשה' מעשה, וגם 'לאמרי' בחינת דיבור, ורק נשאר להם לתקן בחינת מחשבה, שהוא התיקון לניצוצות של אדה"ר מהק"ל שנים שפירש מאשתו, וע"י זה יהיה לבני ישראל גאולה ליכנס לארץ ישראל, וזה רצה לקלקל אבל לא היה בכוחו, כי הרי שורשו מבחינת עשיה כמו שאמרנו לעיל, ולכן קרא לבלעם שהוא בחינת דעת בחינת מחשבה, ולכן היה בכוחו לקלקל לבני ישראל מלתקן בחינת מחשבה.

וזה מה שהוסיף התורה לומר 'ויגד מוצא' כי מואב נומריקון מ"ו א"ב, היינו כי מילוי שם ע"ב שהוא בחינת חכמה בנ"י מ"ו, וגם א"ב הוא בחכמה (עיי"ן לקו"ת דברים), שבלק פחד שמה בני ישראל יתקנו ג"כ בחינת מחשבה. 'מפני העם מאד' מא"ד בנ"י שם מ"ה שהוא שם התיקון. וזה אמרו 'כי רב הוא' היינו כי

הנה יש לדקדק במקראות הללו טובא, א', שלכאורה נראה כתרתי דסתר אהרדי, שבתחילה אמר שסיבת יראת מואב מפני בני ישראל מחמת 'את כל אשר עשה ישראל' היינו שנצחו מלחמת סיחון ועוג שלא כדרך הטבע וכפירוש רש"י, ואחר כך אמר 'כי רב הוא' תולה סיבת יראת מואב מחמת ריבוי העם. ב', שבתחילה אמר 'ירא בלק' ואח"כ אמר 'ויגד מואב' ולא ויגד בלק. ג', אמרו 'עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו' מה זה לשון 'הקהל' הוה ליה למימר ישראל או העם מה הקהל. ד', למה אמר דוקא הלשון 'כלחך השור את ירק השדה'.

אלא הנראה לומר שזה ידוע ממרן האריז"ל (שער הכוונות דרושי הפסח ד"א, פע"ח שער חג המצות פ"א) שכל סיבת ירדתן של ישראל בגלות מצרים, היתה כדי לתקן את הניצוצין שנפלו באותן ק"ל שנים שפירש אדה"ר מאשתו עד שלא נולד שת (עירובין יח:), שדור של שעבוד מצרים היו מאותם הניצוצות שהוציא אדה"ר באותם ק"ל שנים ע"ש. וע"י שיתקנו שרשם, יוכלו לקבל את התורה, וליכנס לארץ ישראל.

ועוד מבואר ממרן האריז"ל בלקומי תורה בפרשה זו"ל: ולכן בלק לא היה לו סוד הפה רק סוד הידים, לכן 'קסמים בידם' כתיב, ולכן כשראה שלא הועיל דבריו אלו עם בלעם לכן 'ויספוק כפיו' והבן זה, כי דאג שאין לו רק כח מן הכפות הסתומים, אך בלעם כחו בפיו מן הבל הפה. כמבואר בזוה"ק (ח"ג קצנ:): בלעם חיליה ותוקפיה

עטרת פז

אמרות טהרות מרבתינו ז"ע

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו ז"ע

כִּי מֵרֵאשִׁי צְרִים אֲרָאנוּ וּמִנְבָּעוֹת אֲשׁוּרְנוּ הֵן עִם לְבָדָד יִשְׁכַּן זַבְגֻּיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב (כג ט).

איחא במדרש (שמו"ד טו ז) דכמו דהאותיות ה"א ונו"ן אין להם בן זוג, רק ה"א מתחבר עם ה"א, ונו"ן מתחבר בנו"ן, כמו כן עם ישראל הקדוש מתחבר רק במינים ואינם מתערבים ח"ו בגוים ואינם מודווגים עמם ח"ו ע"כ.

ואמרתו לכאר באזיה אופן בני ישראל ניצולים מלהתחבר עם אינם מינם, ע"י 'עם' ר"ת עקיבא מ'שה, היינו ע"י שהם קיבלו את השני תורות תורת משה שהיא תורה שבכתב, ותורת רבי עקיבא שהיא תורה שבע"פ, וזה מרמז התיבה 'הן' כי תורת משה היא ה' חומשי תורה, ותורת רבי עקיבא היא ג'ון, כמש"כ בספרים הקדושים דרבי עקיבא השיג שער החמשים, כדברי מרן דודינו רבינו הקדוש רבי צבי מוידויששוב ז"ע על דברי חכמו"ל (ר"ה כא): חמשים שערי בינה נבראו בעולם, וכולם נמסרו למשה, חוץ מאחד. דמרמז על רבי עקיבא שיצאה נשמתו ב'אחד' כדאיחא בחו"ל (ברכות סא:), והוא השיג שער החמשים ג"כ עיי"ש. וזה ע"י 'הן עם' יען שהלכו בדרך השני התורות במצרים שנמסרו להם מן יעקב אבינו ע"ה עמוד התורה, היא שעמדה להם במצרים שלא התערבו ח"ו עם המצרים והבן היטב.

וכזה אמרתו לפרש בס"ד הנוסח שאנחנו אומרים בשבת ומועדים טובים בקדושת כתר 'הן' גאלתי אתכם אחרית כראשית' כי הגאולה הראשית ממצרים היתה בזכות 'הן' שלא הודווגו בשאינן מינם, וכמו כן הגאולה האחרית, הגאולה האחרונה שתהיה גאולה שלימה תהיה ג"כ בזכות 'הן' שלא יודווגו בני ישראל בשאינו מינם ח"ו, ועי"ז תהיה הגאולה בזכות השני תורות 'הן' כהנ"ל, כדברי המדרש (ויק"ד ז ג) אין הגלויות מתכנסות אלא בזכות המשניות, שנאמר (הושע ח י) 'כי יתנו בגוים עתה אקבצם' במהרה בימינו אכיה"ר ברחמי"ם ובחסדי"ם.

(פרי חיים' מרבינו חיים יעקב מקאמרנא)

'ולא יקמנה' ביו"ד העיקרת של נקודת כתר. אבל 'הנ"ה ברך לקחת' ולא הנ"ו, 'וברך ולא אשיבנה' כי כוונת הרשע להפוך הברכות לקללה, כמו שמהפכין הצדיקים מכלה רפוא לכלה כלה קדישא, מצרה לצרה, ולא עלה בידו 'ולא אשיבנה' [מלא יו"ד] כי הברכות היו מיו"ד העיקרית, ברכו"ת אותיות ב"ו כת"ר, כי הברכות שהיה על ידי בלעם היו מהשפעות הכתר ככ"ה לעיכובא דוקא.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

אם יתן לי בלק מלא ביתו פסח וזהב וגו' (כד יג).

'מלא' חסר ואו. מזה למדנו שנפשו רחבה (אבות פ"ה מ"ט), כי לא היה מספיק לו גם זה למלאות תאוותו, ועדיין חסר אף ב'מלא ביתו כסף וזהב'.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעֹר וְגו' (כה ג).

ישראל מעו בענין פעור שכוונו לבזות, אבל זה מעות גדול שעבודת פעור עיקר עבודתו לקבל בזיון וליסבול, וזה קליפה קשה, ומשה בעונה אמיתית שלו, הכניעו וביטלו מן העולם, ואם התרו בו דע שכל יותר שאתה מכוין לבזות זה הוא עבודתו, חייב סקילה, אבל ישראל מעו בזה ולא ידעו הלכה זאת, על כן כפר פינחס עליהם 'ויכפר על בני ישראל'.

(זוהר ח' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

נָאֵם שִׁמְעֵן אֲמָרִי אֵל וַיִּדַע דַּעַת עֲלִיּוֹן וְגו' (כד טז).

אחז"ל (פנהדרין קה): שידע לכוון הרגע שכועס הקב"ה. והקשו בתוס' בברכות (ז ע"א ד"ה שאלמ"ל) מה היה יכול לומר ברגע אחד, ותיצו שיכול לומר 'כלם' ע"כ. ולכאורה היה לו לומר 'הרגם' שהוא ג"כ תיבה אחת. ולדעתי יש לבאר שקטרג לפני הקב"ה ברגע באומרו 'כלם' שהם בעלי גאווה, כי באתון 'כלם' קודם האות כ' ואח"כ ל' ואח"כ ס' שמרמז על גאווה, ואח"כ לדבר טוב על ישראל אמר (במדבר כג כא) 'ותרועת מלך' בו' שהם ענוים ומרמז על 'מלך' קודם אות מ' ואח"כ ל' ואח"כ ד' שמרמז על ענוה, וזה 'מלך' שהוא ר"ת ל'ית מ'ג'רמיה כ'לום והוא כולו ענוה, כי דוד המע"ה אמר (דבה"א כט יא) 'לך הוי"ה הממלכה והמתנשא לכל לראש' הכל ממה שנשפע לו מלמעלה ולית מגרמיה כלום והבן היטב.

(פרי חיים' מרבינו חיים יעקב מקאמרנא)

וְהָאֵמֶר הָאֵתוֹן אֵל בַּלְעָם הֲלֹא אָנֹכִי אֲתַנְּךָ וְגו' (כב ל).

שכן קליפות 'האתון' היתה לבוש נשמתו, ומחמת שהיה בו בבלעם כמה נשמות קדושות עצומות, כמבואר בליקוטי תורה על פסוק (ישעיה מט יח) כלם נקבצו באו לך ע"ש, לכך כתיב ברמזו שם קדוש 'הלוא' [אותיות שם אלו"ה שם הלבוש (זוה"ק ח"ב צו:)], והקליפה היתה מלבשת לאלו הנשמות עד זמן תקונם.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

מִה אָקֵב לֹא קִבְּהָ אֵל וְמִה אֶזְעֵם לֹא זָעַם הוֹי"ה (כג ח).

הנה בלעם רצה לקלל את בני ישראל בשני השמות שלהם יעק"ב וישראל"ל, כדברי רש"י ז"ל עה"פ 'ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל' (במדבר כג ז), בשני שמותיהם אמר לו לקללם, שמא אחד מהם אינו מובהק עיי"ש. וזה השיב בלעם 'מה אקב לא קבה אל', היינו השם 'אל' מישראל, 'ומה אזעם לא זעם הוי"ה' קאי על שם יעקב, היינו כי הוי"ה מרמז על יעקב, כי בלית יעקב נאמר 'יוקרא שמו יעקב' (בראשית כה כו), ופירש"י ז"ל 'הקב"ה ע"כ. ואמרתו לפרש מפני מה דוקא הקב"ה, והיכן נרמז זאת בשם יעקב, רק יעקב הוא ר"ת של הדל"ת עולמות, 'יצרי עושי ק'וני ב'ורא, וקוני' היינו עולם האצילות כנודע, ולכן שפיר הקב"ה קראו יעקב, כי הד' אתון הוי"ה ב"ה וב"ש מכוונים כביכול לד' עולמות הנ"ל כנודע, ולכן שפיר הקב"ה קראהו 'יעקב', וזה הפי' 'לא זעם הוי"ה' מרמז על השם יעקב.

(פרי חיים' מרבינו חיים יעקב מקאמרנא)

לֹא אִישׁ אֵל וַיִּכְזַּב וְבֵן אָדָם וַיִּתְנַחֵם הַהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדָבָר וְלֹא יִקְמְנָה. הַגִּבּוֹר בָּרַךְ לְקַחְתִּי וַיִּבְרָךְ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה (כג יט-כ).

'יקמנה' מלא יוד. כמבואר במדרש (במד"ר כ כ) 'ההוא אמר' להביא עליהן רעות, וכשעושיין תשובה 'ולא יעשה' להם שום דבר רע, 'ודיבר' אבל 'ולא יקמנה' שיתקיים, כמבואר בדברי מרן האר"י בעש"ט שיוצאין אותיות וצורפין מפי הקב"ה, והמשכיל הנלכב יכול להמתיקן מרע"ש לעש"ר ומצר"ה לצה"ר ומדוי"ל ליו"ד, ונינוה נהפכת (יונה ג ד) שנהפכו לבכם מרע לטוב, אבל כשיוצא מהארות כתר, נקודה עיקרית, ככ"ה לעיכובא כ'תר כ'ל הכתרים, נאמר 'אין מידי מציל' (דברים לז ט) [היינו כשהוא מ'אין' בחינת כתר אז 'אין מידי מציל']. ולכן

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרינא זי"ע

חיוב הנחת תפילין ר"ת. סימן ל"ד (ד)

רבינו האריך בזר זהב (סק"א) בענין חיוב הנחת תפילין ר"ת, ומקדים להביא את סדר השתלשלות וקביעת הפסק הלכה לדורות, ונביא בעזה"י בכל גליון ענין אחד מדבריו.

ומטין אותן כלפי הדין והגבורה ושניהם אמת. אבל כשבטלה הסנהדרין, כל בית דין מורין הלכה למעשה כהכרעתן ודעתן הלכות אמיתיים וכשרים וראויין, ודברי שניהם אמת.

ומחלוקת ראשונה שלא עמדו למנין להיות הוראה אחת פושטת, היה הסמיכה שכל אחד מבתי דינין עשו כהוראתן¹, וזה לא היה מיום שניתנה תורה, כי תמיד הוראה אחת פושטת לכל ישראל על ידי סנהדרי גדולה שכפופים כולם להכרעתן. ואם נפל מחלוקת בהבנת דרכי תורה זה אומר צרת הבת מותר וזה אוסר, וזה אומר כורתין עצים בשבת לסכין של מילה וזה אוסר, וכל כיוצא בזה, והיה שם יחיד בסנהדרין דורש וסובר כמו שעתיד בית דין שני לידרוש, נעשה זקן ממרא בדורו, ואם לא המיתו ועמדו סנהדרין אחרים דורשין כסברתו, והוא חולק עליהם וסובר כראשונים, נהרג, אחר שהסכימו על הפכו בית דין שבימיו².

~~~~ מסגרת השלחן ~~~~

המחלוקת בהבנת דרכי התורה, שזה דורש ומלמד במדה אחת וזה במדה אחרת, כגון רבוי וימיוטי או כללי ופרטי, ואלו היה שם יחיד בבית דין ראשון דורש כמו שעתיד לדורש בית דין שני, ובבית דין שני יחיד אחד דורש כמו היה דורש בית דין ראשון, זה וזה בדורו נעשה זקן ממרא אם הורה לעשות כדבריו אחרי שהסכימו על הפכו בית דין שבימיו, ע"ל. וכ"כ הרמב"ם (ממרים פ"ב ה"א) ע"ש. וכן כתב רבינו בזהר חי (ח"ג פ' בשלח דף נז.) - בכל דבר קטן וגדול שבתורה יש בהם מ"ט פנים להיתר ומ"ט פנים שמאלים לאיסור, וזהו כלל התורה, ושאל משה היאך יהיה, והשיב לו אחרי רבים להטות, הטיה לאיסור או להיתר תלוי ביד ב"ד אחרי רבים להטות, והאוסר והמתיר אלו ואלו דברי אלהים חיים, והכרעה והטיה תלוי ביד ב"ד שכל דור, וקימו וקיבלו הכרעות הגמרא עד ביאות משיח שאסור לחלוק על הכרעתן, ובזמן המקדש היה תלוי ביד סנהדרין גדולה בלשכת הגזית, כי מציון תצא תורה, והממרה עליהם חייב מיתה, אע"פ שאמר כך שמעתי מפי משה רבינו בהר סיני, הרי גם הם שמעו, והלכה כרבים, ואחר החורבן כל ב"ד יכול לעשות קבלתו, בית שמאי יבמו צרת הבת (יבמות טו:), ור' אליעזר הגדול עשה פחמין בשבת לעשות ברזל למול הבן (שבת קל.), ולחכמים צרת הבת ערוה ממזר, והעושה פחמין מחלל שבת וחייב סקילה, ושניהם דברי אלהים חיים, וב"ה נשאו נשים מב"ש, ואמרו בירושלמי (יבמות פ"א ה"ו) אין ממצרת במה שקיבלו מהר סיני, שהרי שניהם דברי אלהים חיים, והן הן שני מטות, להיתר מטה ה' בית הלל, ולאיסור מטה האלהים בית שמאי, וכאלו חד בשורשו, והכל נכנעין לדעת התורה וכו', ע"ש.

עטרת תפארת

עובדות וסיפורים מרבתינו זי"ע

ובהיות שמוה"ר מ היה מכאי ביתו נתנו למוה"ר מ להיכנס ראשונה, ומוה"ר צ' אחריו, וכשנכנסו פנה הקוניצער למוה"ר מ ושאלו: מי אברך הזה, ענה לו: זה אחי, שאל הקוניצער את מוה"ר צ' מה מעשך, ענה לו: אך האב א אלמע מאמע, און זי האט א קאן, און ווען מען גיט איר צו עפן הי (שטריו) גיז יו מילאך, (יש לי אימא וקנה שיש לה פרה וכשנותנים לה לאכול שחת היא נותנת חלב), ענה לו הקוניצער: זענט איהר דאך ארעבער זעצמאזך, (הרי הינד רבי שב), ודברו שניהם יחדיו ומוה"ר מ לא הבין כולם, מאו קיבל מוה"ר מ מרות אחיו מוה"ר צ' ביתר שאת.

(מפי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, ששמע מוקינו הרה"ק רבי חיים יעקב מקאמרינא זי"ע) (א)

ואחד דרך היער יותר קרוב וקצר בחצי שעה, ושאל הבעל העגלה את רבי משה איזה דרך יסע ענה לו בדרך היער, כי היה כבר סמוך לערב שבת. כשנסעו קצת ראה הבעל עגלה שטעה בדרך, ואמר לרבי משה שזה יותר מעשרים שנה שנוסע הדרך הזה ועכשיו אינו מוצא מהיכן לצאת מהיער, כשראה רבי משה שכבר סמוך לשבת ואין מבוא לצאת מן היער, פנה אל אחיו רבינו צבי ואמר לו: אחי הפסק עם היחודים, וראה מה לעשות כדי שנצא מן היער, עמד רבינו צבי מדבקות, ואמר: משיבעני עלך שרו של יער שתוציאנו מן היער, באותו רגע צעק הבעל העגלה הנה העיר קוניץ.

כשבאו לקוניץ היה כבר מאוחר, והלכו כבר להתפלל תפלת מנחה, נכנסו מוה"ר מ ומוה"ר צ' לקבל שלום,

המותר לזה אסור לזה ושניהם רצון הבורא

וכן כל כיוצא בזה, המותר לזה אסור לזה ושניהם רצון הבורא, כי מה שהיה נאה קודם החטא היות האדם ואשתו ערומים, שב מגונה אחר החטא, ואם כן הנאה והמגונה כל אחד בזמנו דברי אלקים חיים, ומעולם לא נחלקו חכמי התורה להתיר את העורב ולאסור את היונה, על מה נחלקו על דבר ששני פנים שלו אמיתיים וצודקים לכאן ולכאן, אבל להלכה למעשה כל אחד מסביר טעמו שיתנהג הליכות עולם כפי דעתו והכרעתו, וההיתר והאיסור שניהם אמת, ולב בית דין מתנה איזה יכשר הלכה למעשה³. ושתי בתי דינים כל אחד עושה הלכה למעשה כפי שיקול דעתו והכרעתו וקבלתו עד משה מסיני. וכל זמן שהיו סנהדרין גדולה בתוקפן היו כל בתי דינים שבישראל כפופים להוראת סנהדרין, והממרה עליהם חייב מיתה, אף שגם דעתו והכרעתו אמת להלכה, אבל למעשה לא, כי מצוה לשמוע דבריהם אפילו אומר על ימין שהוא שמאל⁴, דהיינו הוראה שהוא נוטה לימין ולהיתר אומרים שהוא אסור,

א. כ"כ בספר עשרה מאמרות (מאמר חקור דין ח"ב פ"ז).

ב. שהש"ר פ"א יח - כתיב (דברים יז יא) על פי התורה אשר יורוך, אשר תורך התורה אין כתיב כאן, אלא אשר יורוך, ועל המשפט אשר תאמר אין כתיב כאן, אלא אשר יאמרו לך, לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, על הימין שהוא ימין ועל השמאל שהוא שמאל שמע להם, ואפילו שיאמרו לך על הימין שהוא שמאל ועל השמאל שהוא ימין.

ג. כדאיתא בגמ' חגיגה (דף טו:) - משנה, יוסי בן יועזר אומר שלא לסמוך, [פירש"י - ביום טוב, וזו היא מחלוקת ראשונה שהיתה בחכמי ישראל], יוסף בן יוחנן אומר לסמוך, יהושע בן פרחיה אומר שלא לסמוך, ניתאי הארבל אומר לסמוך, יהודה בן טבאי אומר שלא לסמוך, שמעון בן שטח אומר לסמוך, שמעיה אומר לסמוך, אבטליון אומר שלא לסמוך, הלל ומנחם לא נחלקו יצא מנחם נכנס שמאי, שמאי אומר שלא לסמוך, הלל אומר לסמוך, הראשונים היו נשיאים ושניים להם אב בית דין. וע"ע בספר עשרה מאמרות (מאמר חקור דין ח"ב פ"ט) מה שהרחיב בנידון זה.

ד. בספר עשרה מאמרות (מאמר חקור דין ח"ב פ"ח) הרחיב בזה, וז"ל: הרי אלה ההפכין וחלופי ההוראה, כמו התר אכילת בשר ואסורו, בכל או במקצת, בהשתנות העתים, וכלם דברי אלהים חיים. ועד שלא נתמנה בית דין של מטה היתה תורה יוצאה מבית דין של מעלה, ודבר בעתו מה טוב. ועכשיו ניתנה תורה ונתחדשה הלכה אחרי רבים להטות, ואין לך אלא שופט שבימין, שהרי בית דין מבטל דברי בית דין שקדמוהו בשנים, או אפילו קטן ממנו, אם נפל

יִשְׂאָא מְשַׁלְזוּ וַיֵּאמֶר (כג ז).

רבינו הגה"ק בעל ה'צבי לצדיק' מודיע שז"ע ז"א היה מגדולי תלמידי הרה"ק מלוזבלין, ולא היה נוסע לצדיקים אחרים מחמת חשש קפידת הלוזבלינער, מוש"כ אחיו הרה"ק רבי משה מסמבור היה נוסע ג"כ להרה"ק מקוניץ, והרה"ק מסמבור היה מפיצר תמיד את אחיו רבינו צבי לנסוע אל הקוניצער, פעם אחת גמר כדעתו, ושאל רשות מהלוזבלינר לנסוע לקוניץ, ונתן לו רשות. ובמשך כל ימי השבוע הכינו את עצמם בהכנה עילאה על הנסיעה הגדולה, וביום הששי בבוקר יצאו על אם הדרך בואכה קוניץ. הרה"ק מסמבור היה בימי עלומיו סוחר ומכיר בשפת המדינה, ולכן ישב ליד הבעל עגלה ודיברו שניהם, ורבינו צבי ישב בתוך העגלה ויחד יחודים כדרכו בקודש. בדרך לקוניץ יש ב' דרכים, אחד בדרך המלך,

רבינו הגה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב בן רבי יצחק אייזיק מסאפרין זיע"א בעל הצבי לעדיק י"א תמוז תקצ"א נעתיק לשונות התקשרות ודביקות רבינו הגאון הקדוש קודש הקדשים איש האלוקים בעל ה'חיכל הברכה' מקאמרנא זיע"א אל רבו המובהק דודו רבינו הגאון הקדוש בעל ה'צבי לעדיק' מזידיטשוב זיע"א

שנות הילדות

משנות ילדותו ממש זכה רבינו לקירבה יתירה וחביבה אל דודו אחי אביו, וכפי שכותב רבינו בעצמו בספרו הקדוש זוהר חי (ח"א ג:) וז"ל: מורי ורבי דודי אחי אבי, רבי מובהק, שגדלני מנעורי על חיקו, וסמך ידיו עלי ושמשתי לפניו, מיום היותי בן שש שנה עד היותי בן עשרים ושש, קדושתו ומדריגתו מי ימלא, מה שראו עיני ולא זר, כי לא קבלתי אותו לרבי מובהק עד שהראה לי שיש לו מדריגות מרן אלהי הקדוש הריב"ש טוב, ושבוהו מי ימלא.

ובכן ידוע שרבינו בשנות ילדותו כבר גילה סודות ורזין נפלאין והשגת רוח הקודש כאחד הגדולים, וצפה מסוף העולם ועד סופו, וכשישב אביו רבינו הגאון הקדוש רבי אלכסנדר סנדר מקאמרנא זיע"א בעל הזכרון דברים' על כס הרבנות בעיר זארוואנע על די זידיטשוב, קודם שעבר לכהן בעיר תפארתנו קאמרנא, באחד מיום הראשון של אחד מהשבעות, ניגש בנו רבינו הקדוש ואמר לאביו השגתי עכשיו רוח הקודש, והיום לעת ערב יבוא לכאן אחיך רבינו צבי, ונכון הדבר להכין לו מקום לינה וכל הנצרך לאורח חשוב כזה, וכן היה שהרה"ק רבי איצקל מקאליש זצ"ל נסע על שבי"ק לזידיטשוב קודם נסיעתו לארה"ק, וביום הראשון ליווה אותו רבינו צבי מחוץ לעיר, וישבו שניהם יחד על העגלה ודברו ביניהם דברי תורה, וכן נמשך השיחה על אם הדרך, עד שראו שהשמש פונה למערבו, ומעביר יום ומביא לילה, שאלו לבעל העגלה: באיזה עיר אנחנו, ענה להם: שהם בעיר זארוואנע, נכנס רבינו צבי לעיר ללינת לילה אל אחיו, ורבינו צבי התנצל לאחיו על שלא הודיעו מקודם ולא היה לו פנאי להכין לו מקום לינה וכדו', השיב לו אחיו רבינו אלכסנדר כל מחסורך אשר יחסר לך הרי עומד מוכן ומזומן מהבוקר, אחרי שחנני ה'י' בן יקר לי אשר צופה מסוף העולם ועד סופו, וגילה לי שעתיד אתה להתארח היום בביתי, ומאותו היום שם רבינו צבי עין על רבינו הקדוש, והיה נותן לו כל שבעו ב' ראגיש שגילה לו השגות ורזין נפלאין, עד שאמר לו שיתקד אותו שיתקד רוח הקודש שמך כי זה יזיק לך לעבודת הקודש, וכפי שהעיד רבינו זכה להשיג בחזרה כל המדריגות על ידי עבודת הקודש.

וראה עוד מה שכותב רבינו בספרו הקדוש זוהר חי (ח"א ז.) על אהבת דודו אליו וז"ל: כשהייתי ילד חזרתי במקום אחד על יחוד הדיקנא, ואחר שעה בא מורי דודי זצ"ל למקום זה, וראה ברוח קדשו ואמר מי היה כאן שייחד יחודים, והחזיר לי פניו פנים שוחקות, ומזה אף מעשי ילד נעשה רושם לענין יחוד, ומכ"ש לאיש עובד לאלהיו.

שנות הבהרות

ביום כ"א אב תקע"ח כשהיה רבינו בן י"ב שנה, נסתלק אביו רבינו אלכסנדר סנדר על פניו, ונשאר יתום וגלמוד, וכפי שכותב בנו רבינו הגאון הקדוש שרית ביה זוהר רבי אלעזר צבי זיע"א בעל ה'דמשק אליעזר' בהקדמתו לספר הקדוש 'זוהר חי' על הגילוי הגדול שהיה לרבינו צבי, שבעל הבית יוסף בעצמו הגיע אליו בשליחות אחיו רבינו אלכסנדר סנדר שיקח את בנו תחת חסותו ויגדלו ויחמכו, וז"ל: פעם אחת (פרשת מקץ) היה רבינו דודי מזידיטשוב ישן בלילה, וראה בחלום שנישכם להיכל של רבינו הבית יוסף זלה"ה, וראה שם שיושבים הרבה תלמידי חכמים במתיבתא ו' אצל רבינו בית יוסף, וכמה מגדולי חכמים שכבדו אותם מזה העולם, וכמה מהם אשר לא נודעו אותם, ובתוכם היה יושב גם אדוני אבי זקני הגאון הקדוש מו"ה אלכסנדר זלה"ה, ומיד כשבא רבינו זלה"ה למתיבתא זאת, עמד רבינו בית יוסף מהכסא ואמר ברוך הבר' ה' הערשילי זידיטשווער, וביקש מרן הבית יוסף מרבינו דודי שיאמר לו איזה דבר תורה. והשיב לו רבינו דודי כאן יושבים גדולי תלמידי חכמים, שעוסקים בנגלות התורה, ואני כל עסקי בסודות התורה, אעפ"כ אומר לכם איזה חידוש אחר מנגלות התורה שראיתי בפרשה זו, בפרשת כתיב וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען בשבר אשר הם שוברים (בראשית מז יד), ואמרו רבותינו ז"ל (פסחים קט). כל הכסף והזהב שנמצא בעולם

חמורה בדיקנא קדישא שלו, שלא ילך מן העולם, עד שאני איותך כלי מלא וגדוש, כלי מחזיק ברכה, שתאיר אור מופלא, ולא אניח אותך בזה ובבא, ולא השגתי שום השגה אלא בכח מורי דודי, ובפתיחות המקורות שלו על הארות נשמתיו. וראה עוד בספרו נוצר חסד (אבות פ"ד) וז"ל: מגודל התקשרות נפש בנפש שהיה לי עם מורי ורבי דודי רבינו צבי, נשבע לי בזקנו הקדוש שבועה חמורה, שלא יצא מזה העולם עד שיניח אותי כלי מחזיק ברכה, וזה היה לי להועיל מכמה שעמדו עלי, ומהארה זאת הלכתי מעולם עד עולם, ולא נכבה נרי, ולא נפלתי ממדרגתי, בעזר אדון כל, בכח מורי ורבי שהאיר עלי נפשו רוחו ונשמתו.

הערכה שהארך לו רבו הגיע עד כדי כך ששינה ממה שנהג רבות בשנים על פי פסק ובירור של רבינו, וז"ל רבינו בספרו זוהר חי (ח"א לה.): כבר בימי חורפי היה לי מתחון פה בפילפול גדול לפני דודי מורי רבינו צבי, שלא לומר ולא ללמוד משניות בלילה הזאת, והוא החזיק מאד שילמוד משניות ויאמר, ופלפלתי עמו הרבה בחכמה שאסור לומר, ולא הודה לי, והיה זה ביום שבת שבלילה היה ליל שבועות, ובשנה השניה ערב שבועות נכנסתי לפניו על איזה ענין, וא"ל בני אייזק שלשים שנה למדתי ואמרת משניות בלילה הקדושה דשבועות איבדתי זכותי, שאסור לומר וללמוד משניות כדבריך, והודה לי בפנים נהורין, ואמר לי כבר הזהרתי את התלמידים שלא יענינו כלל במשניות בלילה זאת, כי ליל זאת קודש לה' למעלה למעלה והבן היטב.

בין דברי החיבה שגילה רבינו צבי לרבינו הקדוש נתן לו לשמש בנור הרבנות לראב"ד העיר זידיטשוב, וכל מילי הדעיר הושק על פיו, עיין במעשה אורג על המשניות (מקוואות פ"ד) וז"ל: ובימי חורפי כשהייתי בעיר זידיטשוב יש נהר גדול נובע, ויש יאור קטן בעמק שאינו נובע אלא עומד, ואינו זוחל לכאן ולכאן, ונשאתי ונתתי לפני מורי הגאון הקדוש רבינו צבי זצ"ל, והסכים שאסור ליטבול בו, וצוה להכריז באיסור חמור על כל הנשים שלא יטבולו בו, והמורה להיתר יירה כבן סורר ומורה, ורשע הוא, והשומע יאריך ימים.

ממשיך בוקדש

ביום י"א תמוז תקצ"א כשנסתלק רבינו צבי, נשאר רבינו דבוק ברבו הקדוש אפילו אחר יום מותו, ולשון קדשו בספרו נוצר חסד וז"ל: ואני הצעיר רוחי הראשון ואחרון נפשי ולבי, הוא רבינו דודי צבי מזידיטשוב, ממש התקשרות נפש בנפש עד היום, ולא הצרתי לשלימות נפשי לרב אחר פטירתו, אעפ"כ שמשתי שמה עשר צדיקים, וקבלתי מהם תורה ויראה ודרכי השם. וביתר הרחבה כותב בספרו זוהר חי (ח"ב תנה:) וז"ל: בלילה הזה ראיתי בחלום מורי ורבי דודי רבינו צבי בפנים נהירין, ואמרת לי מורי ורבי הרי אני תלמידו מובהק שלא היה לי רב מקודם, ואחריו לא קבלתי שום רב וראש, אלא התדבקות נפשי בנפשו נמשך, אשר השפיע מורי מרוחו עלי בכל עת, ובקשתי ממנו בלילה הזאת, יאמר לי מורי ורבי ויענין בדברי ובפרושי שפרשתי שאסיים היום על חלק ראשון [מזוהר חי], אם הוא בתכלית הטוב, והשיב לי בפנים נהירין אור קדמאה, זכית, ובוה השגת השגות נפלאות, וברכני.

לאחר הסתלקות רבינו צבי, כותב עליו רבינו בזה הלשון אין מקבלין תנחומין מן החי בבחינת יעקב אבינו לא מת, וז"ל בספרו עשירית האיפה בהקדמה אחר שנגנו ארון הקודש רבינו הקדוש, אשר אין מקבלין תנחומים על החי, אשר עבר עלי אח"כ טילטולא רבא וצער ויגון, בחזווא דלילה רז גילה לי, שאזכה לשערי בינה.

אין לנו לסיים את המאמר אלא בדברי קדשו של רבינו בעל ה'דמשק אליעזר' זיע"א בספרו בן ביתי (תהילים ט"ז ה), וז"ל: לולי תורתך תורת אמת רזי התורה שעשועי, אז אבדתי ח"ו בעיני, לזה משבח אני את רבינו הקדוש מזידיטשוב, שזכינו מכוחו למקצת רזי תורה. וכל הלשונות הנ"ל הוא כטיפה מן הים מכל ספריו הקדושים.

לקט יוסף והביאו למצרים, עד שלא היה להם ליתן ליוסף כסף ומסתמא נתנו הצלמים העבודה זרה שלהם שהיו של כסף וזהב עבור אכילתם, ואם תאמר איך הותר ליוסף לקח מהם עבודה זרה שלהם, כיון שאסור ליהנות מעבודה זרה, לזה השיב הכתוב שבבר אשר הם שוברים, היינו לשון שבירה והיתתה מכמו שהיה, וכן הלכה שכשהגוי מבטל בעצמו עבודה זרה שלו מכל וכל אז מותר לישראל ליהנות ממנו ע"כ, והשיב רבינו הבית יוסף לרבינו דודי מזידיטשוב טוב דיברתם וחידישתם בתורה הקדושה. אחיכם ר' סענדער היושב בכאן ביקש ממני לאמור לכם, שיש בן לו קטן בעולם העשיה ואין מי שישגיח עליו ללמדו תורה, ומבקש הוא מכס, שתשיגוהו עליו ללמוד עמו בתורה הקדושה, מיד השיב לו רבינו דודי הן אני אקבל עליו ללמוד עמו. מיד נתעורר רבינו דודי משינתו ונבהל ממראה החלום, לאחר החלום הנורא לקחו דודו לביתו ולמד עמו, ובעת נישואי רבינו עם בתו של הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפניטשוב זיע"א, ביקש מאחיו רבינו הגה"ק רבי משה מסאמבור זיע"א בעל היתפלה למשה' שיסע עם החתן ויהיה השליח שלו להיות השובבין תחת החופה על מקומו.

אני לדודי

רבינו עבר לגור בעיר פינטשובי בבית חותנו הקדוש, אך לא ארכו שם הימים וביום י"ז אב תקפ"ד נסתלק חמיו לעלמא דקשוט, כשהגיע הידיעה לבית דודו רבינו צבי, שלח להודיע לרבינו שעתה הוא העת שיבא חזרה אליו לזידיטשוב וילמדו חכמה בינה ודעת, וישפיע לו תורתו וקדושתו, וכלשון רבינו בהקדמתו לספר זכרון דברים של אביו וז"ל: רבינו צבי למד לי דעת ומדות טובות ולשמור עצמי מקליפת נוגה וטעות, וכל חכמתי קבלתי ממנו וכל השגתי שהשגתי השגה עצומה הכל משפע שהשפיע עלי באהבה רבה, וסמך ידיו עלי ומילא אותי כל חכמתו, ואמר לי שהשגתי יהיה גדולה מהשגותו.

אין לשער ואין לתאר גודל ההתקשרות של רבינו בדודו וגודל דביקותו, וכלשון רבינו בספרו זוהר חי (ח"א ז.) וז"ל: כמו שהיה לי עם מורי דודי רבינו צבי אהבה עזה עד כלות הנפש, ובוה זכיתי לכמה השגות נפלאות.

וראה השבח והודאה לבורא עולם מרבינו הקדוש על שזכה לידיבך ברבו הקדוש, כפי שכותב בהקדמתו לספרו עצי עין וז"ל: ברוך ה' אשר לא הסיר חסדו מאתי, על כל הרעות שעברו עלי נפשי, לא מנע טובו מאתי, אין טוב אלא תורה, מתוך הטיורף והטילטול וצער ודוחק ועוני, והתאבקותי עפר רגלי הצדיקים, ועל ראשם נזר ישראל מופת הדור הרב אלקי דודי אחי אבי רבינו צבי מזידיטשוב ז"ל, וטעמתי מאורו טעמי התורה באור זרוע לצדיק, כפי שלמדני ברוב נדקתו ופרישתו לילך בדרכי התורה וחכמה ועבודה.

לכתוב עליו גליון התורה והעבודה בין בתורת הח"ן ובין בתורת החסידות ובין בתורת ההלכה, אי אפשר לפורטם כי רבים הם, אחרי שאין עמוד אחד בספריו של רבינו שלא מוזכר לפחות כעשרה פעמים את רבו הקדוש בתוארים מלאים כסופים ודביקות, אך נעתיק כאן מה שכתב בספרו נוצר חסד וז"ל: וכן נהגתי מעודי לפני מורי ורבי דודי רבינו צבי הקדוש, כשהיה מגלה לי רזין נפלאין, או שמסר לי כתבי חידושי לעינין בהם, הייתי מאריך לספר בשבחן, האיך אפי' בג"ע יהיה זה פלא לחדש חדושים כאלו, ובוה נתרבח דעתו, ויאצל מן הרוח אשר עליו ונחה על השפל הזה, ולא כטפשי עולם כשבאין לפני הצדיק מקטינין עצמן ומקטינין את הצדיק, וכל חפצם שידבר הצדיק בקטנות ובשפלות, ובוה נשאר בחושך, ודי זה לחסידים.

דודי לי

רבינו צבי השפיע עליו אורו הצח והמוצח עד שקם ונשבע לו שלא יעזוב את העולם עד שיעשה אותו כלי מחזיק ברכה, וכפי שכותב רבינו בהקדמת כתם אופיר וז"ל: שמשתי את אדמו"ר דודי רבינו צבי הקדוש זצ"ל באהבה עזה, בביטול גמור כאין, באימה בררת ובזיע וביראה ובבושה, עד שהייתי לפניו כבבת עינו, ונסמכתי על ידו בתוך קהל ועדה, ונשבע לי שבועה